

Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillgodoseende av universitetets i Lund och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund behov av tomtmark; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Josef Weijne.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, fråga om tillgodoseende av Lunds universitets och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund behov av tomtmark samt anför därvid följande.

Inledning.

I underdånig skrivelse den 7 juni 1946 har det större akademiska konsistoriet i Lund framlagt förslag angående tillgodoseende av universitetets i Lund och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningars i Lund behov av tomtmark. De markfrågor, som därmed bragts å bane, ha länge varit aktuella. Innan jag går närmare in på nämnda förslag torde jag i korthet få redogöra

för de lokala förhållandena och den tidigare behandlingen av förevarande spörsmål.

Lokala förhållanden. De markområden, varom här är fråga, äro södra lasarettsområdet, norra lasarettsområdet, viss gatumark samt folkskoleseminariets område (karta över dessa områden återfinnes bland handlingarna i ärendet).

I fråga om södra (eller gamla) lasarettsområdet (kallat Paradislyckan) inhämtas av en år 1939 av särskilt tillkallade sakkunniga framlagd utredning (jfr prop. 1943:275 sid. 30 f.) bland annat följande.

Enligt gjorda undersökningar äger universitetet av detta område cirka 23 980 kvadratmeter och Malmöhus läns landsting återstoden, cirka 11 000 kvadratmeter. Den av universitetet ägda delen har i olika etapper från slutet av 1700-talet till 1865 upplåtits till tomtplats för länets sjukvårdsinrättningar mot det att dessa inrättningar finge tagas i anspråk för klinisk undervisning. De gjorda upplåtelseerna få anses ha skett på obestämd tid, varför rätt till uppsägning av desamma torde föreligga. Med hänsyn till det ändamål, varför upplåtelseerna skett, synes det emellertid knappast kunna ifrågasättas, att återkallelse kan ske utan att landstinget anvisas annan plats för de nybyggnader, som vid södra lasarettsområdets evakuering bli erforderliga, samt erhåller skälig ersättning för på området befintliga, för sitt ändamål användbara byggnader. (Sjukhusbyggnaderna ha i regel uppförts med bidrag av statsmedel, en omständighet, vartill hänsyn bör tagas vid ersättningsbeloppens bestämmande, respektive vid fråga om bidrag till uppförande av ersättningsbyggnader å annan plats.)

På området finnas för närvarande byggnader för kirurgisk klinik, lungklinik med radiologisk avdelning¹), ögonklinik¹), barnsjukhus, röntgenavdelning, polikliniker och administration, personalbostäder, centralkök, tvättbyggnad med verkstäder, ångpannehus, portvaktshus, byggnad för desinfektion, kapell och filmlagerhus. Universitetets patologiska institution är även förlagd till detta område.

De byggnader, som finnas på norra delen av ifrågavarande område — centralköket, byggnaden för röntgen, polikliniker och administration — ha uppförts under de sista 25 åren samt äro fullt moderna och för sin nuvarande uppgift ändamålsenliga med undantag för belägenheten i förhållande till de på norra området uppförda byggnaderna, med vilka kommunikation måste ske genom över Allhelgona Kyrkogata uppbyggda gångar. Övriga byggnader äro äldre och kunna icke anses fylla rimliga krav ur sjukhusteknisk synpunkt, även om vissa av dem — t. ex. kirurgiska kliniken — efter verkställda omändringar få anses i stort sett brukbara. Uppenbart är således, att dessa äldre byggnader måste inom en jämförelsevis nära framtid ersättas med nya och tidsenliga. Landstinget har redan beviljat anslag för nybyggnad för ögonklinik och barnsanatorium, avsedd att förläggas till norra lasarettsområdet.

Vid en i samband med förutnämnda utredning verkställd värdering uppskattades universitetets andel av södra lasarettsområdet till omkring 294 000 kronor och landstingets andel till omkring 130 000 kronor, medan byggnaderna

¹) Nybyggnader för radiologisk klinik och ögonklinik ha sedermera uppförts på norra lasarettsområdet.

derna å området samtidigt värderades till 2 435 000 kronor. Landstinget erlägger icke någon avgäld för den del av södra lasarettsområdet, som tillhör universitetet, utan disponerar denna kostnadsfritt.

Norr om södra lasarettsområdet och skilt från detta genom Allhelgona Kyrkogata, över vilken dock som nyss nämnts förbindelsegångar äro uppförda, ligger norra lasarettsområdet, omfattande omkring 105 000 kvadratmeter. Detta område, som tidigare var kyrklig jord, är numera upptaget under statens allmänna fastighetsfond, Lunds universitets delfond. Området disponeras för sjukhusändamål av landstinget, som härför erlägger avgäld till universitetet. Denna avgäld uppgick för år 1945 till i runt tal 15 500 kronor.

Norra lasarettsområdet gränsar i norr till ett för gatuändamål reserverat område, avsett för den i stadsplanen upptagna men ännu icke framdragna Tornavägen. Detta gatuområde har jämte viss annan gatumark enligt en av Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 godkänd överenskommelse mellan kronan och Lunds stad av kronan utan ersättning med full äganderätt överlåtits till staden. Området får tillträdas av staden så snart det behöver tagas i anspråk för det i stadsplanen avsedda ändamålet men skall intill dess stå under vård och inseende av det större akademiska konsistoriet. Därest området enligt blivande stadsplan skulle upphöra att utgöra gata eller annan allmän plats, skall äganderätten till området återgå till kronan.

Norr om den planerade Tornavägen slutligen ligger ett område om ungefär 40 000 kvadratmeter, som disponeras av statens folkskoleseminarium. Detta område, som likaledes tidigare varit kyrklig jord, överfördes 1943 till statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond och upptogs till ett värde av 160 000 kronor.

Tidigare behandling av markfrågorna. Som nyss antytts har frågan om Lunds universitets behov av tomtmark länge varit aktuell. Den 3 maj 1938 framlade sålunda byggnadsstyrelsen en byggnadsplan för universitetet jämte utredning om universitetets dåvarande byggnadsbestånd och markinnehav samt dess framtida behov i dylika hänseenden. Därefter tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet enligt nådigt bemyndigande den 3 juni 1938 de i det föregående omnämnda särskilda sakkunniga (1938 års sakkunniga), vilka fingo till uppgift att verkställa fortsatt utredning i ämnet. Dessa sakkunniga avgåvo den 27 februari 1939 utlåtande med förslag till överenskommelse mellan staten och Malmöhus läns landsting innebärande, bland annat, att södra lasarettsområdet skulle överlämnas av landstinget till universitetet för tillgodoseende av dettas behov av tomtmark mot det att landstingets markbehov skulle tillgodoses på annat sätt, bland annat genom reserverande för ändamålet av den till folkskoleseminariet i Lund upplåtna tomten. Vid anmälan av de sakkunnigas förslag i propositionen 1943:275, punkten 7, framhöll departementschefen önskvärdheten av att de markfrågor, vilka rörde universitetet och landstingets sjukvårdsinrättningar i

Lund, åtminstone i viss utsträckning då vunne sin lösning. I princip syntes därvid den plan, som angivits av de sakkunniga, vara lämplig. Det syntes sålunda ofrånkomligt, att universitetet komme i besittning av åtminstone delar av södra lasarettområdet, men det syntes icke nödvändigt, att för det dåvarande taga ställning till huruvida universitetet skulle övertaga även den norra delen av detta område med dess relativt nya och ändamålsenliga byggnader. Departementschefen framhöll vidare, att det icke syntes vara lämpligt att redan då reservera den till folkskoleseminariet upplåtna tomten för utvidgning av sjukhusområdet, eftersom det icke kunde komma i fråga att under överskådlig tid disponera den på tomten uppförda, jämförelsevis nya och ändamålsenliga byggnaden för annat ändamål än det dåvarande. För att möjlighet skulle skapas för en slutgiltig lösning av ifrågavarande markfrågor föreslogs i propositionen dels att vissa områden, som då voro kyrklig jord, däribland norra lasarettområdet och seminarietomten skulle, på sätt sedermera skett, mot vederlag överföras från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond, dels ock att viss mark skulle för universitetets räkning förvärfvas från Lunds stad medan å andra sidan viss gatumark skulle överlätas till staden samt överenskommelse träffas med staden angående gäldande av gatukostnader m. m.

Vad departementschefen anfört angående sättet för ett slutgiltigt ordnande av universitetets och lasarettets nu förevarande markfrågor lämnades av riksdagen utan erinran. Därjämte anvisade riksdagen erforderliga medel dels för överförande i enlighet med vad nyss sagts av vissa områden från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond, dels för förvärfv av viss mark från Lunds stad samt för gäldande av gatukostnader m. m.

Genom beslut den 30 juni 1943 meddelade Kungl. Maj:t erforderliga bestämmelser i anledning av riksdagens nyssnämnda beslut. Därefter anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1943 det större akademiska konsistoriet i Lund att med Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott upptaga förhandlingar i syfte att åvägabringa överenskommelse med landstinget om överlämnande till universitetet av åtminstone delar av södra lasarettområdet samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill förhandlingarna kunde leda. I anledning härav har konsistoriet inkommit med den inledningsvis omnämnda skrivelsen den 7 juni 1946 med förslag i ämnet.

Nu föreliggande förslag.

Konsistoriet har i nyssnämnda skrivelse anmält, att de av Kungl. Maj:t anbefallda förhandlingarna förts genom delegerade för landstingets förvaltningsutskott, respektive konsistoriet samt att som ordförande vid förhandlingarna fungerat landshövdingen Arthur Thomson. De förhandlingsdelegerade hade numera slutfört sina förhandlingar och framlagt förslag till lösning av föreliggande frågor. Detta förslag hade i princip godkänts av konsisto-

riet, som nu med överlämnande av detsamma ville förorda dess genomförande.

Från landstingets sida har i skrivelse den 26 juni 1946 meddelats, att *landstingets förvaltningsutskott* vid sammanträde den 21 juni 1946 beslutat godkänna förslaget.

Förslaget, som nära ansluter till den av 1938 års sakkunniga förordade lösningen, är av följande lydelse:

»Förslag till lösning av frågor rörande tillgodoseendet av universitetets i Lund och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund behov av tomtmark.

1.

Hela södra lasarettsområdet (icke endast södra delen därav) överlämnas till universitetet, som därvid med äganderätt förvärvar de delar av detta område, som tillhöra landstinget.

2.

1. Norra lasarettsområdet samt del av zoologiska institutionens tomt upplåtes kostnadsfritt till landstinget så länge dessa områden användas för sjukhusändamål och sjukvårdsinrättningarna ställas till förfogande för den medicinska undervisningen och forskningen.

2. Det område, som f. n. disponeras av statens folkskoleseminarium, reserveras på enahanda villkor för sjukvårdsinrättningarnas utbyggande.

3.

1. Södra lasarettsområdet ställes successivt — i den mån ersättningsbyggnader iordningställas å det norra området — till universitetets förfogande.

2. Universitetet påkallar icke, att tomtområdena för nuvarande centraltvätten, södra panncentralen, respektive nuvarande köket ställas till universitetets disposition förrän efter tolv, respektive tjugo år från den dag, då avtal om södra lasarettsområdet träffas mellan därtill behöriga parter. Området i övrigt skall överlämnas till universitetet inom sex år efter nämnda avtals slutande.

4.

Så snart avtal mellan staten och landstinget träffats samt av vederbörande myndighet godkänt område för ny skolträdgård ställts till seminariets förfogande, äger landstinget i mån av behov disponera över de delar av seminariets tomt, vilka angivits å vidfogade karta¹⁾. Återstående delar av tomten ställas till landstingets förfogande efter Kungl. Maj:ts beslut senast 20 år efter avtalets slutande.

5.

1. Staten inlöser de å södra lasarettsområdet befintliga byggnaderna samt lämnar ersättning för sammanbindningsgångar över Allhelgona Kyrkogata.

2. Landstinget inlöser å seminarietomten befintliga byggnader.

3. Inlösningsbeloppen bestämmas efter verkställd värdering till 50 procent av åsatta värden.

4. Värdering verkställs av sakkunniga värderingsmän.

¹⁾ Kartan återfinnes bland handlingarna i ärendet.

6.

Avgälden för norra lasarettssområdet skall enligt den senast verkställda uppskattningen utgå intill slutet av det kalenderår, då södra lasarettssområdet blivit — utom i vad avser centraltvätten, södra panncentralen och köket — till universitetet överlämnat.

7.

Lösenbelopp för byggnader å södra lasarettssområdet erlägges i den mån dessa byggnader överlämnas till universitetet, dock så att intet belopp utbetalas förrän hela södra lasarettssområdet utom områdena vid köket, södra panncentralen och centraltvätten ställts till universitetets disposition.

8.

1. Byggnaderna å södra lasarettssområdet överlämnas till universitetet så snart ersättningsbyggnader iordningstälts å område norr om Allhelgona Kyrkogata.

2. I byggnad som överlämnats till universitetet, respektive landstinget må för sjukhusverksamheten, respektive seminariets verksamhet avsedd specialinredning av överlämnaren borttagas, där sådant kan ske utan väsentlig skada för byggnaden eller där sådant, i annat fall, av mottagaren medgives. Vid värdering för inlösen skall antecknas, vilken inredning, som må av överlämnaren borttagas.

9.

Staten förbinder sig att — utöver den under 5 nämnda ersättningen — bidra med halva kostnaden för sådana nya sjukhusbyggnader, som efter samstämmande beslut av riksdag och landsting komma att uppföras å område norr om Allhelgona Kyrkogata, i den mån dessa ersätta byggnader å södra lasarettssområdet.»

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare följande.

Generalplan för lasarettet. För lasarettets del föreligger en av arkitekten G. Birch-Lindgren utarbetad och av 1945 års landsting i princip godkänd generalplan, vilken tillkommit som resultat av en för ändamålet anordnad arkitekttävling. I generalplanen förutsattes, att hela södra lasarettssområdet skall överlämnas till universitetet medan i gengäld för sjukhusändamål skall få disponeras, förutom norra lasarettssområdet, däri inräknat viss del av zoologiska institutionens nuvarande område, jämväl seminarierietomten samt vissa andra smärre områden.

Från landstingets sida har framhållits, att landstinget vid uppgörandet av programmet för nämnda arkitekttävling utgått ifrån att man skulle söka att om möjligt begränsa lasarettets utbyggnad till de ännu obebyggda områdena inom norra delen av kvarteret Eskil, d. v. s. inom norra lasarettssområdet, med bibehållande av den i stadsplanen intagna Tornavägen, eventuellt med någon förflyttning av densamma mot norr. Enligt tävlingsprogrammet hade emellertid arkitekterna haft frihet att antingen lösa byggnadsfrågan inom berörda områden eller att, därest detta icke läte sig göra, jämväl helt eller delvis räkna med det norr om kvarteret Eskil belägna område, som disponerades av statens folkskoleseminarium. För det senare fallet hade föreskrivits, att den tävlande måste lösa uppgiften så, att de mest aktuella byggnaderna kunde uppföras och göras bekvämt tillgängliga, utan

att seminariebyggnaden behöfve rivas eller några mera allvarliga störningar för arbetet inom densamma behöfve uppkomma. Sedan tävlingsförslagen inkommit, hade det emellertid visat sig, att någon tillfredsställande lösning av lasarettets byggnadsproblem icke kunde uppnås, därest icke seminarie-tomten reserverades för lasarettets behov.

Södra lasarettssområdet. I fråga om detta områdes utnyttjande för sjukhusändamål har från landstingets sida framhållits, att det med hänsyn till sjukhusets drift och därmed förenade kostnader icke lämpligen kunde komma ifråga att under längre tid taga de å detta områdes norra del förlagda byggnaderna — centralkök, röntgenavdelning och förvaltningsbyggnad — i anspråk för nuvarande ändamål. Dessa synpunkter ha föranlett landstingets förhandlingsdelegerade, att som villkor för områdets överlämnande till universitetet kräva, att hela området övertages av universitetet.

Med norra lasarettssområdet skall enligt förslaget införlävas viss del av zoologiska institutionens område, avgränsat i huvudsaklig överensstämmelse med av 1938 års sakkunniga framlagt förslag. Lasarettssområdets gräns i denna del skulle härigenom komma att gå i rät linje från Helgonavägen norrut i linje med den nuvarande gränsen mellan nya ögonklinikens område i öster och zoologiska institutionens mark.

Seminarie-tomten. Med hänsyn till resultatet av förutnämnda arkitekttävling samt under åberopande av de ekonomiska värden, som för landstingets vidkommande stode på spel, har landstingets förvaltningsutskott i skrivelse den 1 juni 1946 uttalat, att landstinget icke kunde avstå från södra lasarettssområdet, om landstinget icke finge garanti för att erforderlig markkompensation erhöles norr om kvarteret Eskil. Den enda tomt, som därvid kunde komma i fråga vore seminarietomten. Därest universitetet avstode från sitt krav på södra lasarettssområdet, förfölle givetvis också landstingets krav på att erhålla mark norr om kvarteret Eskil. Förvaltningsutskottet har därvid vidare framhållit, att landstinget tills vidare endast behöfve taga i anspråk ett mindre, obebyggt område av seminarietomten, inrymmande viss del av seminariets skolträdgård. Den återstående delen av seminarietomten skulle reserveras för lasarettets utvidgning.

I ärendet har vidare upplysts, att Lunds stad är villig att ställa tomt till förfogande för uppförande av ny seminariebyggnad samt anläggande av skolträdgård.

Gatumarken. En förutsättning för att seminarietomten skall kunna med fördel användas för sjukhusändamål är att den mellan norra lasarettssområdet och seminarietomten planerade delen av Tornavägen slopas. I ärendet har upplysts att hinder icke torde komma att möta för en sådan ändring av stadsplanen. Tornavägen skulle i så fall komma att framdragas norr om seminarietomten.

Inlösen av seminariebyggnaden. Härom har från landstingets sida anförts följande.

Sedan länge har med hänsyn till lasarettets uppgift såsom undervisnings-sjukhus vid beviljande av statsbidrag till lasarettet tillämpats den principen, att staten bidragit med halva kostnaden för nybyggnader m. m. Då det jämväl torde ligga i statens intresse, att landstinget i utbyte för den mark,

landstinget avstår till universitetet, erhåller erforderliga tomtområden, samt då seminarieområdet, sedan det införlivats med lasarettområdet, kommer att tjäna den medicinska undervisningens och forskningens intressen, synes det vara ur billighetssynpunkt motiverat, att angivna princip jämväl kommer att tillämpas i fråga om bestämmandet av lösensumman för byggnaderna å seminarietomten. I överensstämmelse med berörda princip bör således landstinget endast erlägga hälften av det lösenbelopp, som efter värdering bliver bestämt för ifrågavarande byggnader. För den händelse emellertid förenämnda princip icke lägges till grund för inlösen av seminariebyggnaderna, förbehåller sig landstinget rätt att taga förevarande fråga under förnyad prövning.

Avgäld för av landstinget disponerade områden. Enligt det framlagda förslaget skall någon avgäld icke längre utgå för de områden, som upplåtas till landstinget. Detta förordades redan av 1938 års sakkunniga under den uttalade förutsättningen, att landstinget till staten överläte all sin rätt till hela södra lasarettområdet samt förbunde sig att ställa sjukvårdsinrättningarna till universitetets förfogande för undervisning och forskning. För avgäldsfrihet talade enligt de sakkunniga även, att staten i varje fall syntes böra kostnadsfritt tillhandahålla tomtmark för de nybyggnader å norra lasarettområdet, som utgjorde en förutsättning för södra lasarettområdets överlämnande till universitetet.

Remissyttranden.

Bland remissmyndigheterna ha olika uppfattningar i frågan kommit till uttryck. Flertalet myndigheter ha dock i princip anslutit sig till det framlagda förslaget även om också vissa, delvis ganska starka erinringar gjorts främst i fråga om förslagets ekonomiska konsekvenser.

Byggnadsstyrelsen har sålunda förklarat sig i huvudsak icke ha något att erinra mot det föreliggande förslaget. I fråga om inlösningsbeloppet av de å södra lasarettområdet respektive seminarietomten befintliga byggnaderna har ämbetsverket dock anfört följande.

I punkt 5 i föreliggande förslag till avtal föreslås att staten skall inlösa de å södra lasarettområdet befintliga byggnaderna samt att landstinget inlöser å seminarietomten befintliga byggnader, varvid inlösningsbeloppen i båda fallen bestämmas efter verkställd värdering till 50 procent av åsatta värden.

I anledning härav får styrelsen framhålla, att bestämmelsen 50 procent av åsatta värden torde ha tillkommit med hänsyn till att kostnaderna för sådana sjukvårdsinrättningar, som stå till förfogande för den medicinska undervisningen och forskningen, halveras mellan staten och landstinget. Styrelsen får i detta sammanhang emellertid även framhålla, att den inom styrelsen pågående generalplanutredningen för universitetet fortskridit så långt, att av densamma synes framgå, att befintliga byggnader inom södra lasarettområdet endast i ringa utsträckning torde kunna utnyttjas för universitetets behov, vilket förhållande givetvis måste beaktas vid en kommande värdering.

Beträffande seminariet, vars byggnad helt bestritts av statsmedel, föreligger icke samma utgångspunkt rörande kostnaderna. Byggnadskomplexet är relativt nytt och synnerligen solitt uppfört, varför lösenbeloppet enligt vad styrelsen tidigare framhållit bör bestämmas med utgångspunkt från vad det

skulle kosta att uppföra en liknande anläggning med avdrag för vad de befintliga byggnaderna genom förslitning och eljest på grund av sin ålder kunna anses ha minskat i värde.

Den nya seminarietomten, som Lunds stad enligt handlingarna skulle vara villig att ställa till förfogande, bör planeras så tidigt, att området hunnit bli något så när bevuxet, när flyttningen av seminariet kan tänkas bli aktuell.

Statskontoret har framfört vissa erinringar i fråga om förslaget ekonomiska innebörd. Därvid har ämbetsverket anfört följande.

Förslaget ekonomiska innebörd kan icke bedömas utan uppskattning av det värde byggnaderna på södra lasarettområdet kunna ha för universitetet. Uppskattning kräves även av kostnaderna för uppförande av ny byggnad för folkskoleseminariet och iordningställande av ny seminarietomt.

Det föreslagna avtalet blir mycket kostsamt för det allmänna särskilt därigenom, att seminarietomten tages i anspråk av landstinget. Farhågorna för att den härav föranledda kostnadsökningen är onödig kunna icke anses undanröjda genom den arkitekttävlan som förekommit, då programmet för tävlingen i detta hänseende icke blivit lämpligt avfattat. Ytterligare utredning synes därför erforderlig innan förslaget kan godtagas i vad detsamma avser seminarietomten.

Skulle sistnämnda tomtområde komma att inbegripas i överenskommelsen, synes ersättningen för därå befintliga byggnader böra uppgå till fulla värdet. Det må framhållas, att kostnaderna för seminariets flyttning komma att betydligt överstiga detta värde.

Det kapitaliserade värdet av avgälden för norra lasarettområdet överstiger vid en räntefot av 3 procent en halv miljon kronor. Såvitt statskontoret kan finna, skulle enligt förslaget någon ersättning för upplåten mark framdeles ej alls utgå. Ämbetsverket ifrågasätter om en eftergift av sådan utsträckning kan anses tillräckligt motiverad.

Kanslern för rikets universitet har förklarat sig icke hava något att erinra mot det föreliggande förslaget.

Skolöverstyrelsen har icke velat motsätta sig förevarande förslag under förutsättning att tillräckliga garantier lämnades för seminariearbetets ostörda fortgång. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Redan tidigare hade överstyrelsen framhållit, att det under relativt lång tid icke syntes böra ifrågakomma att tillgodose några krav från sjukhusets sida på att få disponera seminariets tomt. Skulle det emellertid anses nödvändigt att disponera tomt för sjukhusets utvidgning, medförde detta givetvis ofrånkomliga krav på att fullt vederlag lämnades, så att icke blott en välbelägen och lämplig tomt ställdes till förfogande utan även en tillräcklig och ändamålsenlig byggnad uppfördes och en trädgård med samma odlingsmöjligheter som den nuvarande anlades. En inom överstyrelsen gjord utredning utvisade nämligen, att ett mycket stort behov av folkskollärare komme att föreligga under ett par decennier framåt och att den nuvarande seminarieorganisationen måste utvidgas rätt kraftigt. Någon möjlighet att avvara seminariet i Lund förefunnes således icke under den tid, som nu kunde överblickas. Ej heller syntes några förutsättningar föreligga, under vilka överstyrelsen skulle kunna godtaga en partiell lösning av frågan, varigenom sjuk-

huset skulle få disponera södra delen av seminarietomten och seminariet därigenom skulle förlora större delen av sin trädgård.

Ehuru det förefölle överstyrelsen, som om nu förevarande fråga skulle kunna lösas fullt tillfredsställande och med avsevärt mindre kostnader för det allmänna, om seminarietomten icke toges i anspråk för ändamålet, ville överstyrelsen icke motsätta sig förevarande förslag, därest tillräckliga garantier lämnades för att seminariearbetet kunde fortgå ostört och utan inskränkningar, i fullgoda lokaler, med tillräcklig skolträdgård och möjlighet till erforderlig utvidgning.

Från seminarietomtens sida slutligen ha framförts erinringar mot planen att taga seminarietomten i anspråk för sjukhusändamål dels under förhandlingarnas gång av *seminariets rektor* och *inspektor*, dels sedermera efter remiss av skolöverstyrelsen av rektor. Därvid har anförts i huvudsak följande.

Den åvägabragta utredningen om lasarettets tomtfråga kunde ingalunda betecknas som förutsättningslös, enär redan i programmet för arkitekttävlingen om en generalplan för lasarettet förutsatts, att seminarietomten skulle kunna disponeras. Någon utredning om kostnaderna för förslagets förverkligande hade heller icke framlagts. Det skulle för seminariets fortsatta verksamhet medföra högst allvarliga svårigheter om ifrågasatta delar av seminarietomten nu toges i anspråk. Skulle planen, trots de stora olägenheterna, komma i fråga till utförande, måste i varje fall olägenheterna i möjligaste mån minskas genom att en ny seminarieträdgård i god tid anlades. Det vore vidare nödvändigt, att möjlighet bereddtes seminariet att fortsätta sin verksamhet under en längre tid framåt, förslagsvis minst 20 år.

Departementschefen.

Som av det föregående framgått ha de markfrågor berörande Lunds universitet och Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund, som nu äro i fråga, redan tidigare i viss utsträckning varit föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. I propositionen 1943: 275 uttalade sålunda dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att universitetet borde komma i besittning av åtminstone delar av södra lasarettssområdet samt att landstinget fortfarande borde få disponera norra lasarettssområdet, som dock jämte vissa andra områden borde mot vederlag överföras från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond. Däremot ansåg departementschefen, att det icke vore nödvändigt att för det dåvarande taga ställning till huruvida universitetet skulle övertaga även norra delen av södra lasarettssområdet liksom att det ej vore lämpligt att redan då reservera seminarietomten för utvidgning av sjukhusområdet. Departementschefens uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

Ifrågavarande markspörsmål ha därefter varit föremål för fortsatt utredning, vilken resulterat i det förslag till lösning av hithörande frågor, för vilket i det föregående redogjorts. Jag delar den till grund för detta förslag liggande uppfattningen, att universitetets och landstingets behov av tomtmark bäst kunna tillgodoses därigenom, att universitetet erhåller hela södra lasa-

rettsområdet, medan landstinget för sjukhusändamål får disponera norra lasarettområdet och seminarietomten. Detta innebär, att jag i princip ansluter mig till förslaget i vad avser själva markdispositionen. Däremot har jag funnit anledning till vissa erinringar i fråga om förslagets ekonomiska innebörd m. m.

Jag vill till en början ånyo erinra om, att den universitetet tillhöriga delen av södra lasarettområdet torde få anses vara på obestämd tid upplåten till landstinget för sjukhusändamål mot det att sjukhusbyggnaderna få tagas i anspråk för klinisk undervisning. 1938 års sakkunniga ha om denna upplåtelse uttalat, att den knappast torde kunna sägas upp utan att landstinget i ersättning anvisades annan tomtmark samt erhöle skälig ersättning för å området befintliga, för sitt ändamål användbara byggnader. Jag erinrar vidare om att staten sedan länge med hänsyn till sjukvårdsinrättningarnas betydelse för den medicinska undervisningen och forskningen vid uppförandet av nybyggnader för lasarettet brukat bidraga med hälften av kostnaderna. Någon bindande förpliktelse för staten att även i fortsättningen lika med landstinget dela kostnaderna för nya sjukhusbyggnader föreligger emellertid för närvarande icke. I den mån statsbidrag ansetts böra komma i fråga har överenskommelse hittills träffats efter prövning i varje särskilt fall.

I fråga om inlösen av byggnaderna å södra lasarettområdet respektive seminarietomten har nu föreslagits, att lösenbeloppen skulle bestämmas till 50 procent av de värden, som av sakkunniga värderingsmän åsattes byggnaderna. Därjämte har föreslagits, att staten utöver nyssnämnda ersättningar skulle förbinda sig att bidraga med halva kostnaden för sådana nya sjukhusbyggnader, som efter samstämmande beslut av riksdag och landsting komme att uppföras å område norr om Allhelgona Kyrkogata, i den mån dessa ersatte byggnader på södra lasarettområdet. För egen del har jag icke funnit anledning till erinran mot att staten förbinder sig att inlösa byggnaderna på södra lasarettområdet (inberäknat sammanbindningsgångarna över Allhelgona Kyrkogata) mot 50 procent av värdet. En dylik halvering får anses såsom en logisk följd av att staten på sätt och vis är hälftendelägare i sjukhusbyggnaderna. Jag anser mig även kunna förorda, att staten på sätt föreslagits förbinder sig att bidraga med halva kostnaden för nya sjukhusbyggnader i stället för byggnaderna å södra området.

Beträffande byggnaderna på seminarietomten ligga förhållandena annorlunda till. Byggnaderna ha helt bekostats av staten, medan landstinget svarat för viss del av kostnaderna för sjukhusbyggnaderna på södra området och staten för återstoden. Förslaget att lösenbeloppet även i detta fall skulle utgöra 50 procent av värdet torde förutsätta, att byggnaderna komma att utnyttjas för sjukvårdsändamål, i vilket fall staten skulle svara för halva byggnadsvärdet. Däremot har hänsyn icke tagits till att ett genomförande av förslaget i denna del skulle för staten medföra betydande kostnader, vilka icke skulle bliva täckta även om ersättning för fulla byggnads-

värdet skulle utgå vid inlösningen. För egen del vill jag därför, under erinran jämväl om vad byggnadsstyrelsen och statskontoret härvidlag anfört, på denna punkt förorda en sådan jämkning av förslaget, att seminariebyggnaderna skola av landstinget inlösas till fulla värdet vid inlösningstillfället.

Såsom förut nämnts skola lösenbeloppen enligt föreliggande förslag bestämmas till viss procent av de värden, som av sakkunniga värderingsmän åsattes byggnaderna. Såvitt handlingarna i ärendet giva vid handen synes man ha tänkt sig, att antalet värderingsmän skulle vara tre, varav staten och landstinget skulle vardera utse en och dessa två utse den tredje, samt att tidpunkten för värderingen och de riktlinjer, som värderingsmännen vid värderingen borde följa, skulle bestämmas framdeles genom särskild överenskommelse.

Enligt min mening torde värderingen av de olika byggnaderna med hänsyn till att överlämnandet skall ske successivt böra äga rum efter hand och i samband med vederbörande byggnads överlämnande. Antalet värderingsmän torde lämpligen böra utgöra tre och utses på sätt nyss angivits, varvid statens representant torde böra utses av byggnadsstyrelsen. En förutsättning för att resultatet av värderingen i enlighet med föreliggande förslag skulle bli bindande för parterna synes mig böra vara, att överenskommelse träffas mellan parterna om de riktlinjer, som värderingsmännen böra följa vid värderingen. Då det emellertid synes mig vanskligt att på ett ur olika synpunkter tillfredsställande sätt uppdraga dylika riktlinjer, torde värderingsresultatet i stället böra underställas parterna för prövning och godkännande. Skulle parterna därvid stanna i olika beslut, torde man väl på förhandlingsvägen kunna uppnå enighet.

I förslaget har förutsatts, att landstinget i samband med att universitetet återfår nyttjanderätten, respektive erhåller äganderätten till de olika delarna av södra lasarettområdet skulle befrias från nu utgående avgäld för norra lasarettområdet. Likaså skulle seminarietomten upplåtas avgäldsfritt. Vad sålunda föreslagits — vilket vid bedömande av avtalsförslaget i dess helhet torde få anses såsom en eftergift från statens sida — anser jag mig böra godtaga.

I fråga om upplåtelsen av södra lasarettområdet har i förslaget angivits, att detta område i den mån ersättningsbyggnader iordningställdes å norra området borde successivt ställas till universitetets förfogande. Samtidigt har i fråga om huvuddelen av området förutsatts, att detta skulle överlämnas till universitetet inom sex år från den dag då avtal om södra lasarettområdet träffades. Därjämte ha vissa andra tidsfrister angivits. Med hänsyn till läget på byggnadsmarknaden är det emellertid vanskligt att nu fastslå några dylika tidsfrister. I varje fall torde den angivna sexårsfristen vara för snävt tilltagen.

Jag förutsätter, att Lunds stad, som i ärendet antytts, kommer att ställa tomt till förfogande för uppförande av ny seminariebyggnad samt anläggande så snart det erfordras av ny skolträdgård. Vidare erinrar jag om att vid fastställandet av ny stadsplan, upptagande ändrad sträckning av bland annat Tornavägen, viss gatumark, som av kronan överlåtits till staden, kommer att återgå i kronans ägo. Denna gatumark torde böra uppföras under statens allmänna fastighetsfond, Lunds universitets delfond. Den del av samma gatumark, som ligger mellan norra lasaretsområdet och nuvarande seminarie-tomten, bör upplåtas åt landstinget på samma villkor som norra lasarets-området.

Jag har icke i vidare mån än av det sagda framgår funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget. Detta torde därför med de ändringar, som jag förordat, kunna läggas till grund för en överenskommelse i frågan mellan staten och landstinget. Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att med Malmöhus läns landsting träffa överenskommelse om dispositionen av viss tomtmark i Lunds stad m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

Med bifall till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Åke Bruhn-Möller.
